

تورک یوردی

تورک ادب‌های مرکزی هیئت طرفندره نشر اولنور.

جلد ۲

تیرسان ۱۳۴۱

نومرو ۷

دارالفنونلرده طلبه حیاتی و طلبه روحی

اسکی یونانده تلمیذلر و مریدلر واردی. روماده، بالخاصه شرقی روماده مدرسه و طلبه کورییورز. ییزانسانده طلبه جمعیتلری قورولمشدر؛ خرستیان ییزانسانک مذهب و یاپاس غوغالری آره سنده، طلبه حیاتنک کورولتیسینی ده ایشیدییورز. اسلام مدنیتی، اسلام دنیا سنده، مدرسه و طلبه مرکز لری یاراتدی: شام، بغداد، بخارا، قاهره بونلرک اک مشهورلریدر. و بو اسلام مدرسه لریدر که ظرف و مظهر اعتباریله بو کونکی دنیا دارالفنونلرینک اجدادیدر؛ بواسکی اسلام مدرسه لریدر که تکامل ایده ایده غربک معاصر دارالفنونلری حاله و تدنی ایده ایده شرقک بو کونکی مدرسه لری حاله کلدی...

مسلمان طلبه حیاتنک و روحنک انموذجی اوله رق، یاقین زمانه قدر یاشایان بخارا طلبه حیات و روحنی کویستره بیلیرز. بخارنک چوق اسکی برعننه علمییه سی وارد؛ قبل الاسلام، زردشتیلکک دینی و علمی مرکز یایدی. بخارا، دور اسلامیده، بو کونک کبریج، اوقسفورد، بون و هایدلبرغ کبی بر دارالفنون شهریدر؛ دنیه بیلیرکه بخارا شهری، بویوک بر مدرسه در. بخارایه، بیکلرجه معلم و مدرسنر، «ملا» و «داملا»، لر اون بیکلرجه طلبه، «ملاپچه» لر طویلانمشدر. بخارا امیری، نوعما مدرسه لرک ناطریدر: رسمی وظیفه لرندن اک مهمی، مدرسه لرک شرائط وقفیه کوره اداره اولنوب اولمادقلرینی مراقبه، ملا و ملاپچه لرک صرف علم ایله مشغول اوله بیلرجه درجه ده مرفه یاشایه بیلمه لرینی تامین ایتمکدر. وقتیلر یالکیز ایده آله خادم دکل، حیاته ده حاکم اولان ماوراءالنهر علماسی، ایشته بو مدرسه لردن یتشمشدر. بخاراده طلبه حیاتی غایت ساده در: مدرسه حجره لرنده یاشارلر؛ بخارا پلاوی،

چای ، نان و میوه دن عبارت ییه چکلرینی بالذات حاضرلارلر ؛ فقط اکثر زمانلرینی مطالعه و مناظره ایله کچیریرلر . مناظره ، علمه ایرمک ایچون بر اصول اولمله برابر ، بخارا طلبه حیاتنده براسپور ، بر اکلنجه در . صوکرملری آوروپا مدرسه لریده dispute نامیله دوام ایدمک بومناظره لک قواعد و آدابی واردلر . بر مدرسه نک و یابرقاچ مدرسه نک طلبه سی ، زنکیملر ، امیرلر ، خانلر حضورنده فکر یاریشی یاپارلر ؛ مدرسه لری حکم اولور ؛ قزاقانلر مکافات کوریر . مناظره لری ، اکثریا ضیافتلر ، اکلنجه لر تعقیب ایدر ؛ بعضاً چای و پلاو مجلسلرنده ، یمک ایچمک آرمسندم مناظره ایدیلیر . یازین ، برقاچ مدرسه طلبه سی ، برای مناظره قیر اکلنجه سنه چیقار ؛ فکری اسپوردن صوکره ، بدنی اسپورلر باشلار : کورده شیلیر ، اوق آتیلیر ، قوشولور ، آت قوشدورولور .

بخارا طلبه سی ، ملاپچهلر ، اوزاقدن ظن اولندیغی کبی زاهدانه یاشامازلر ؛ کنجلک ، ذوق ، نشئه ، شطارت ، حتی کورولتو حتی هیچ برقاعده یه ، هیچ برغایه یه تماماً فدا ایتمز قیز ایچیلیر ، بال ایچیلیر ، شرقی جاغیریلیر ، اویون اوینانیر ، بعضاً غوغا بیله ایدیلیر ... غوغالک مصدری ، تنوعدر ؛ فقط اک طلبه جه غوغالر ، علمی مناظره لرده ، علمی مسلک اختلافلرندن چیقار . بخارانک قواق و سکود آغاجلریله کولکه لشمس حوض و آرق کنارلرنده تورکمن کلیملری اوزرینه طویلو طویلو اوطورمش ، بویوک بیاض صاریقلی ، اوزون یشیل خلعتلی ، یالین ایاق کنجلر کوریلور ؛ فقهی ، کلامی ، حکمی اصطلاحلرله ، حافظ و جامینک ایپاندن آلمش پارچه لرله شهرلیلرک اییجه آکلایامادیغی برشیلر قونوشورلر ، کولوشیرلر ، « عوام » له اکلنیرلر . خلق ، کندیغی علمه ویرمش بوملاپچه لره محبت و حرمت کوستیریر ؛ بر آزده سوزلرندن آایلرندن ییلار ...

بخارا مدرسه لرینکده برنوع مختاریتلری واردلر : علم اداری و سیاسی قیدلرله یک باغلانماز ؛ حتی دینی اساسلر بیله وقتیه چوق کنیش مناظره زمینی تشکیل ایتشدلر . ملا و ملاپچهلر امتیازلی آدملردلر ؛ امیرک سربازلری ، بونلره قولای قولای آل اوزاداماز ؛ فقط هر مدرسه نک آیروجه برقاضیسی واردلر .

بوگونکی اوروپا طلبه حیاتنک همان بوتون عنصرلری ، بخارا طلبه سی حیاتنده بولایبایر ؛ آنجق ابتدائی برشکلده در . شرق طلبه حیاتنک ، سویملی ، کوزل و آیدینلق جهتلری فضله اولمقله برابر ، کولکه لری ده یوق دکلددر . لکن اصل مهم اولان ، بو حیاته ناظم و حاکم اولان روحدر . اسلام عالمنده طلبه حیاته حاکم اولان روح ، علمی و ریسی ایدی ؛ بخارا طلبه سی ، مجرد اوله رق علمک و علمه غایه و منتها ظن ایتدیکی دین اسلامک خادمیدر . مدرسه لر ، مدرسه لر ، طلبه نه بو روحی نفخ ایده بیلمشدر ؛ جد ذاتنده مؤتلف و یا متضاد اولسون ، علم ایله دین مفهوم لری مزج ایدرک بر امره آل ابداع ایتش و اونی تجیل ، تعزیز و تقدیس ایتدیرمشدر . مدرسه لر دن چیقانلر ، اوراده اوقونان علومک کشف ایتدیردیکی حقیقت ایله دینک امر و اراده ایتدیکی خیره خدمت ایدرلر . حسن مفهومی تماماً مجهوللری دکلددر ؛ فقط اسلام مدرسه لرنده علوم و الهیات ، ادبیاته آزی ر اراقشدر : مدرسه ، دینی ، بدایعدن زیاده منطقه استناد ایتدیرمک ایستدر . طلبه ده حقیقته کلام ایله وقوف آرزوسی ، حقیققی محاسنه کشف املندن قویدر : و بو یالکنز طلبه نک دکل ، بایک مدرسه اسلامیتنک بر سبب ضعفی اولمشدر . بونکله برابر ، معین بر ایده آلت وجودی ، و بوندن متولد اسلام طلبه روحی ، ملاپچهرک بوتون حیات خارجیلرنده ، حتی اکلنقی و کورولتیلرنده بیله ، اونلری عادلکدن ، بیاغیلقدن قورتارمش ، و بر حرمت هاله سیله قوشاندیرمشدر .

* *

آوروپا طلبه حیات و روحنه نمونه اوله رق ، قرون وسطاده پارس دارالفنون طلبه سنک ، ۱۹ نجی عصر ابتدالرنده آلمان طلبه سنک ، و عینی عصرک نهایتلرنده روس طلبه سنک حیات و روحندن بحث اولنه بیلیر .

« صوربون » آوروپانک اسکای دارالفنونلرننددر . پارس دارالفنونی ، بر فرانسه مدرسه سی دکل ، خرسیتیان عالمی مدرسه لرندن بریسی ایدی ؛ تدریس لسانی ، فرانسه جه دکل ، لاتینجه ایدی . قویو قاتولیقدی . مختلف خرسیتیان مملکتلرندن ، انکلتزهدن ، ایتالیدن ، آلمانیا و اسپانیادن طلبه کلیر و او قوردی .

وبوطایه ، انکلیز ملتی ، ایتالیان ملتی . . الخ عنوانلرله جمعیتلر حالنده برلشمشدی .
قرون وسطانک اقتصادی ، اجتماعی و سیاسی حیاتی corporation لر حالده
تمضی ایتمشدی . (تورکیه ده بونوع قرون وسطائی اصناف جمعیتلرندن بعضیلری
حالا موجوددر .) قرون وسطا دارالفنونلری ده ، دارالفنون طلبه جمعیتلری ،
اصناف جمعیتلری ، (corporation) لر اساسی اوزرینه قورولمشدر .

حکم و ولایتی ، نفوذ و قدرتی محدود اولان قرون وسطائی دولتلرک قارشینده ،
شهرلرک و شهری وجوده کتیردن اصناف جمعیتلرینک مختاریت و امتیازلری واردی .
اصناف جمعیتلرندن معدود دارالفنونلرده دولته و شهر اداره لرینه قارشی ، مختاریت
و امتیاز صاحبی اوله رق تأسس ایتمشلر و بوحقارینی براتلرله توثیق و تأیید ایتدیر .
مشلردر . دارالفنونک اجزاسندن صاییلان طلبه جمعیتلری و اعضاسی ، طبق
مدرسلری کچی ، دارالفنونک حقوق و امتیازاته حصه دار ایدیلر .

قرون وسطاده ، آوروپا دارالفنون کنجلیکی بوحقنی بعضاً حسن استعمال ، بعضاً
سوء استعمال ایدر . قرون وسطا ادبیاتنده ، طلبه نکر بموقعی وارددر . پارسک طلبه حیاتی ،
تا قرون وسطادن بری « سنت ژنه و بیه و » طاغنک تپه سنده و انکلیزنده قاینامشد .
مدرسهرلر ، کتابخانه لر ، مدرس اولری ، طلبه یوردلری ، اویون واکلیجه
محللری ، ییمک ایچمک محللری ، هپ بورایه طویلا نمشد . قوجه کتابلرک صارامش
صحیفه لر ایچنه کومولمش ، کنج قومرال قافلر ، کیجه یاریلرینه قادار ، بوراده
متعدد کتبخانه لر طولدیرر ؛ عین زمانده مدرسه و کتبخانه لره جوار طلبه
یوردلرنده ، خانلرده ، قهوه خانه و بیراخانه لرده ، شوخ ، یاراماز ، چاپقین ،
بلکه ده چیلغین برکنجلیک حیاتی ، کورولتیلی وجوشقون دوام ایدر ، طوریر .
دارالفنون و طلبه کورولتیلیسی ، بعضاً قرون وسطا پارسنک دار سوقاقلرینی
استیلا ایدر : مثلاً ، شهر اداره سیله ، دارالفنون اداره سی آره سنده اختلاف و نزاع
چیقمشد . بونزاع ، بعضاً بر بلدیہ جاووشنک ، بر طلبه یه درشت معامله سندن
باشلار . ایش فاکولته یه ، نهایت دارالفنون قادار طیانیر . Rector magnificus
کورکلی ، صیرمه لی جبه سنی کیر ، بوینته آرمالی زنجیرینی آصار ، دونامش آتیه

بیز، اوکنه منادیلرینی کچیریر، اطرافنه قواصلرینی آلیر، فاکولتهلرک، دارالفنونک، طلبه جمعیتلرینک سنجاقلری چکیلیر، مدرسلر و طلبه، شرقیلر سویلیه رک، باغیروب چاغیرارق رکتورلرینک آرقه سنه دوشرلر، بویله جه مدبدب و مضحک برآلای والا ایله بلدییه یولنی طوتارلر. شهرامینی ایله دارالفنون امینی آره سنده جوق حقوقی، چوق رسمی مکالمه جریان ایدر؛ اوصرده طلبه شرقی سویله مکده باغیروب چاغیرمقده، بایراقلرینی صاللامقده دوام ایدر. بلدییه نك جاملرینی قیرمق، چاووشلرینی دوگمک همان هیچ واقع اولماز. نهایت، ایکی امینک مکالمه سی، دائماً مصالحه ایله ختام بولور. بویولده ظفر قزائمش دارالفنونلیر، یینه شرقیلی آلایله مدرسه لرینه عودت ایدرلر...

کورولیورکه دارالفنون حیاتی، قرون وسطا کی اخلاق و عادتک قبا و خشین دورلرنده بیله فاجعه یه دکل، مضحکه یه میل ایدر.

قرون وسطا خرستیان مدرسه لرینک غایه تدریسی، اسلام دارالفنونلرینک غایه تدریسندن فرقلی دکلدر، اونلرده دین ورش هارم علم تلقین و تعلیم ایتمک ایسترلر. صوربون، فلسفه و حقوق اوقوتیر؛ فقط هپسندن اقدم، غایت محافظه کار برالتهیات مدرسه سیدر. صوربون و صوربون دوقتورلری، قاتولیک محافظه کارلغنی عادتاً تمثیل ایدرلر و کندیلرینه نظراً حریتپرور، مساعدده کار مدرسه و مدرسلره متمادی مناظره و مجادله حالنده درلر.

بو قاتولیک مدرسه سی، طلبه سنک روحنی ده بوکا کوره یوغورور. طلبه نك ایده آلی، علمی دینه، فلسفه یی الیهیاته خدمتچی یا بمقدر. بونکله برابر علم، فلسفه و دین طلبه نك فکر و اخلاقنی تهذیب ایتمشدر. طلبه نك حیاتنده، ایده آلك تاثیر حس اولنور؛ و طلبه یی قورقونج سقوطلردن محافظه ایدر.

۱۹ نجی عصر ابتدالرنده آلمان طلبه سنک حیاتی، معاصر طلبه حیاتنک حقیقه رانمودجیدر. ۱۹ نجی عصرده جرمانیا دارالفنون و طلبه سی اک چوق اولان مملکتیدی. لوتهرک اعتزالیه ایکی مذهبه ایریلان آلمانلرک دارالفنونلری شمال

و شرقده پروتستان ، جنوب و غربده قاتولیکدر ؛ فقط بومدرسه لرك همان جمله سنده مطلق اوله رق علم روحی ایله آلمانیه ملیتی ایله آلی دیگر اندیشه لرك جمله سنده غلبه ایتمشدر . علمک ولایت مطلقه سنی ، ایلك اوکجه آلمان دارالفنونلری قبول و تسلیم ایتدیلر . معاصر دارالفنونلری ، قرون وسطائی دارالفنونلردن آیران خاصه ده ، ایشته بودر : نیبور کبی معتقد بر پروتستان ، لوتهر حقنده کی بعض مطالعه لرندن دولایی اعتراض و انتقاد دوجار اولدینی زن ، « بن بر پروتستانم ، فقط اوندن اقدام بر مورخم ! » جوانی و یریبور . آرکه اولوژی ، فیلولوژی و تاریخ ، آلمان مدرسه لرنده ک دقیق تحقیقات و کشفیاته زمین اولمش و چوق مکمل برسویه یوکسلیتمشدر . بوساحه ده کی ترقی و تکامل آلمان وحدتی ، آلمان استقلاللی فکرینک تثبیت و تلقینه خدمت ایتمشدر .

آلمان طلبه سی ، کرک چالیشمقده ، کرک اکلنمکده ، کرکه برلشوب طلبه جمعیتلری حیاتی یاشامقده کچن عصر لرك ک مکمل نمونه سی صاییلیر . آلمان طلبه سی ، ۱۹ نجی عصرک ابتدایرنده Bund لر و Burschenschaft لر ، جمعیتلر حالده تعضی ایتمشدر . بوجمیتلرک تحف ، تحف تشکیلات داخلیه سی ، تمثاللری ، آیینلری ، عادتلری وارد ؛ اعضاسی قورت ، تلکی کبی غریب اسملر آلیرلر ؛ جمعیتلرک خصوصی اونیفورمه لری ، سرپوشلری ، علامتلری ، نشانلری ، تمغالری ، بایراقلری وارد . طلبه ، حیانتک بر قسمی درسخانه و لابوراتوارلرده ، موزه و کتبخانه لرده دیگر بر قسمی ده بوند و بورشنشافتلرک یوردلرنده کچیریر . جمعیت یوردلرینک دیوارلرینه ، قورت ، تلکی وکیک باشلری ، پوستلری ، میچ و قلنج آرمالری ، پیولر ، بویوک آلمانلرک رسملری اصلیمشدر ؛ رافله ملی پیولر و بیراقدحلری صیره لمشدر . کنیش صوفلرده هیچ تعلیمی ، اوطه لرده بیرا مسابقه سی یاییلیر ؛ شرقی جاغیریلیر ، کورولتی ایدیلیر . جمعیه داخل هر طلبه ، مطلقا کوچوک دونلوسنی یاپه جقدر . یوزنده برقچ میچ چیز کیسی اولیان ، بورون دلیکلریله قولاق ممه سی برقچ پارچیه بولونمه ین طلبه ، کندینه نشانلانا جق جرمن قیزی زور بولور .

آلمان طلبه جمعیتلری ، آلمانیاک برلشمه سینده ، آلمانیاک استقلاللی

قزاقمه سنده ، آلمانیا نك قوتلنمه سنده مهم عامللردن بریسی اولدی . آلمانیا نك وحدتی یوق ایکن ، استقلاللی ناقص ایکن ، آلمانیا نك قوتی بالذات آلمانلر حقیله بیله مزکن ، آلمان دارالفنونلری طلبه سیدرکه بویوک خواجه لرینك تلقین ایتدکلری روح سایه سنده آلمان وحدتی ، آلمان استقلاللی ، آلمان قدرتی فکریخی قبول ونشر ایتدیله ؛ بوفکرلر اوغرندده هیجانلی ، کورولتیلی نمایشلرده بولندیله ، فداکارلقلردن چکنمه دیله . مستبد و متعصب هابسبورغ خاندانك علم ، فکر ، وجدان حریتنه ملیت و وحدت ملیه جریان فکریسنه قارشلی آلدینی ارتجاعی تداییره شجاعته ، فراغتله مخالفت ایتدیله ؛ قوجه مترنخی ، ذکی ، شوخ و کنج حرکتلیله عاجز براقدیله . مترنخله آلمان طلبه سنك جدالی ، آلمان استقلاللی تاریخنك جانلی برفصلنی تشکیل ایدر .

ملی وفکری فعالیتله برابر ، آلمان طلبه سی اکنمك حقندن ده واز کچمش دکدر . آلمان طلبه سنك بیرا مجلسلری ، بوتون دنیا کنجده کنك اک شطارتلی و کورولتیلی اجتماعلرنددر . بر زواللی بورژوا ، یاکلشقله بومجلسلره دوشرسه ، نلر چکمز ! فقط بوتون بو یارامازلقلرک برحدی واردر : شقا قبالغه ، آلا ی زوربالغه انقلاب ایتمز . یالکنز ایدمه آله متعلق مسأله لرده درکه آلمان دارالفنون کنجلیکی بعضاً حسابی شایریر : بیسمارق طلبه ایکن ، اک خشاری ، اک آله آووجه صیغماز کنج لردندی . برکون بر بیراخانه ده قوغه قدر بویوک قوپالره بر چوق قوپا بیرا یووارلا یه رق فیچی کبی شیشد کدن ویوزی کوزی پانچار کبی فیزارد قدن صوکره ، یاننده کی ماصه ده آلمان ملیتی علیه بعض سوزلر ایشیدیر ؛ درحال قالقار ، دیو کبی چنه سیله قومشوسنك باشی اوچه دیکیلیر و غرانیت کبی صاعلام قوپایی حریفك قافاسنه ایندیرر ...

آلمان طلبه سنك اکنتیلری بعضاً تاریخی و ملی واقعه لرده ملهمدر . ۱۹ نجی عصر ابتدالرنده آلمان طلبه سی ، ملی اختیار شاعرلری قلویشتوقی ، عادتاً تقدیس ایدردی ؛ اونی ، رومالیر استیلا سندن اقدام ، حر و جنکجو جرمن حیاسنده ، ملته حرب دستانلری او قوپارق ، جنکی قیزیشدیران ملی دستانجیلردن صایاردی .

بهارک کوزل کونلرنده ، اختیار شاعری آره لرینه آلارق ، اسکی جرمنلرجه مقدس صاییلان اختیار میشه لرك یانسه کیدرلر ، شاعری اسکی دستاخیلر کبی کیدرلر ، باشنه میشه دالارندن چلنک کچیرلر ، کندیلری ده اسکی جرمن جنکاورلری قلیغنه کیرلر ، واسکی جرمن جنک آیینلری اصولنجه ، شاعر میشه نك آلتده سازيله داستان او قور ، طلبه آغاجك اطرافنده جنک اویونلری اوییناردی . بوده رومانك دوامنی ادعا ایدن هابسبورغلره قارشى ، ملی وحرثی برنمایشدی .

روس طلبه حیاتی ، آلمان طلبه حیاتندن الهاملر آلمشدر . آلمان دارالفنونلرینک و طلبه سنک ایده آلی ، علم و ملیت دیمشدر . روسیه ده ، ملیت فکری ، خلقچیلغه ، خلقی سومک ، خلقه آجیمق حسنه منقلب اولمشدر . آلمان طلبه سی ملیت پروردور ، سیاسی فکرلرک تحققة چالیشیر ؛ روس طلبه سی مساواتچیدر ، اجتماعی غایه لره خدمت ایدر . اجتماعی فکرلر ، ملی فکرلره نسبتله ده اعمومی ، ده اشموللی ، ده ا بشری ماهیتده در ؛ بوجهته دینی فکرلر جنسندن صایيله بیلیر : روس طلبه سی ، اسکی دینلری آتمش ، یکی بردینک حواریلرندن ، رسوللرندن حتی شهیدلرندن اولمایه عزیم ایتیش کیدر . حاصلی ، روس دارالفنونلرینک طلبه سی ، علم ربکی برده روحنی حاملدر .

روس طلبه سی ده کله نیر ؛ روس طلبه سنک ده شوخلی ، یازمازلنی ، کورولتیجیلکی وارددر ؛ روس طلبه سی ده ، ایچر ، شرقی چاغیرر ، اویینار ، نمایش یاپار . فقط روس طلبه سنک ، اک شوخ واک نشئه لی کبی کورولن حیات تجلیلرنده ، غایه سی صرف مادی لذت و سعادتن عبارت خواردالقرار آزددر . روس طلبه ، آغیر ، عظیم وقورقونچ مرحمت وعدالت ایده آلتک عظمت وثقلی آلتده ازیلش ، دنیانک اذواقندن طامیه صیقیلش ، عمومیتله نشئه سنی غائب ایتیش برحالددر . روس ، شرقی ومتصوفدر . حیات مادیه اونی اقناع ایتمز ، لذت مادیه اوکا کافی کلز ؛ مادیتندن مجرد ، زمان و مکان حدودلرندن آزاده برذوق ، برنشئه آرار ؛ و بونی حیات یاپشمقندن زیاده ، فراغت حیاته بولور . حیاته ، حیاتک حدودلرینه صیغماز . ذاتاً روسلرک هر شیلرنده و هر ایشلرنده برنوع حدودسزلق وارددر .

روس طلبه‌سی ، استبدادی ، فکری ، سیاسی ، اجتماعی استبدادی دویرمک ، خلقی یوکسکتمک ایچون ، چوق فراغت ، چوق فداکارلق ابراز ایتش ، چوق قوربان ویرمشد . « خلقه کیتمک » دنیلن فکری و فعلی جریان ، روس طلبه‌سندن چیقدی . اک یوکسک ، اک مرفه ، اک اندیشه‌سز برحیاتده ، کنجکک هر درلو اذواق و لذائذنی طامعه‌یه قادر کنجکلر ، کنج ارکک و قیزلر شرکک تصوف ماسالارنده کی شهزاده‌لر کبی ، پترسبورغ و موسقو واده کی سرای و قوناقلرینی ترک ایدرک ، قیلق و قیافتلرینی دکیشدیرمک ، کوی ایزبه‌لرینه ، بزم آناطولی کوی خانه‌لری قدر شرائط صحیه و احتیاجات ابتدائیه دن محروم کوی ایزبه‌لرینه کیتدیلر ؛ دارالفنونلردن آلدقاری فیضی ، عرفانی ، سیاسی و اجتماعی حقیقتلری ، یکی برانجیل کبی ، نشر و تلقینه چیقیدیلر . . . بونشر و تلقین ، روسیه‌ده حاکم اولان رسمی دین ، سیاست و تشکیلات اجتماعی‌یه منافی آیدی . چارک پولیسی ، ژاندارمه‌سی بونلری آمانسز تعقیب ایدردی . محافظه‌کار کویلیار ، بونلری یاقلار ، دوکەر ، سوکەر ، چارک پولیسنه ویریر ، یاخود قیسه‌جه اولدیریویرردی . چار حکومتی ، بو « مفسد » لری یاقلادجه اوزمانلر کنیش بر مزارستان اولان سبیریانک ابدی قارلری ایچنه کومردی . بونسکه برابر ، جهه حربه آچیلان بوشملقلر در حال دولاردی ، صفدن خارج اولان آرقداشلرک یرینی ، حیات ، ذوق و مدنیت اوجاقلرندن فراغت و اولوم میداننه قوشوب کلن یکی فدائیلار چارچابوق طوتاردی . . . روس طلبه‌سنگ ۱۹ نجی عصر اورتیلرنده باشلایان بوجهادی ، یکی بردینک ایلک صفحه نشریدر ؛ بو فدائیلرده ، ذوق شهادت ، عشق شهادت ، جنون شهادت واردر . . . بو غریب جهادده ، اسلاو قیزلری ، ارککلرینه تقدم ایدر !

روس طلبه‌سنگ روحی ، مجرد بر نقطه نظر دن اک یوکسک بر درجه‌یه صعود ایتشدر ؛ فقط بیلیم ، حیات بو قدر مجرد میدر !

.*.*

شو بسیط تحلیل ایلده طلبه حیاتنک خطوط . عمومیه‌سندن بعض مشابهلر کوره بیلیرز : دارالفنون طلبه‌سی ، عمومیتله حیاتی ، نشئه‌پی ، جوششی ، حتی

كورولتو وخشاريلغى سور ؛ لکن طلبه حياتنه حاکم ارلان روحدہ دائماً برايده آل انجذابى واردر ؛ بوايده آل عشقى در کہ طلبه يى ، بوتون حيات تجليلرندہ عاديلکلردن ، قبالقلردن اسيرکەر : طلبه نك اک طاشقین حرکترلرندہ بيله ايدہ آلک صيانستکار تأثيرى حس اولنور .

بزده يکى طلبه حياتى هنوز باشلامق اوزره در ؛ اسكى مدرسه طلبه حياتى آرتق تاريخه قاريشمشدر . صوک کونلرده ، چوق انتقاد واعتراضلرى جلب ايتش يکى طلبه حياتمزدہ ، بر چوق عجميلکلر ، برخيلي پاطاواتسزاقلرله برابر ، عجباً هيچ ايدہ آل نوري يوقيدر ؛ بعضاً اجنبى بر شرکک کستاخ حرکتى ، بعضاً اجنبى بر ذاتک پساپورطنه فضله کووه نمەسى ، طلبه نك سکون واعتدالى غائب ايتديرمش ديبه مه يرمى ؟ بو حادثه لرده غرور ملينک ، ملیت فکرينک تأثيرى هيچ کورمه مک انصافسزلق اولور . مع مافيه طلبه مزک ، هر زمان ومکانده اصل طلبه سلاحي اولان ظرافت ، شطارت وشوخلنى قوللانمەسى ، چوق دها محلندہ اولوردى .. اکر حدندن زياده ظرافته ، شدتن زياده شطارته مراجعت اولونماش ايسه ، بونده قصور طلبه قدر ، بلکه ده طلبه دن فضله خواجه لرك دکيدير ؟

دارالفنون خواجه سى ، طلبه سنه علمله برابر ، علم قدر ، بلکه علمدن فضله معين بروح ، برايده آل ويرم بيلمليدر . بوروح قناعتمجه علمه ، وثوقه محبت ، فکر و غايه لره صداقت اولمليدر . بو براساس علمى اولدينى کي ، براساس اخلاقيدردہ .. بوندن باشقه ماته ، مليته ، خلقه محبت ؛ مرضه ، عجزه ، فقره وسفاله مرحمت تلقين ايديله بيلمليدر . علم ، مادی ومعنوی بوخسته لقارک چاره سنى بولا بيلمک اعتباريله برقيمتدر . علم ، حيات ايچوندر ، فقط حيات فرديه دن زياده حيات عموميه ، حيات اجتماعيه ايچوندر . اجتماعى غايه سز ، ايدہ آل سز علم ، قهردر ؛ تورك دارالفنونی خودپرست پروفسيونه للى ، علمک اصنافى ، تجارنى ، بقالى يتيشديرمه مليدر ؛ فاضل ، غيرانديش عالملى يتيشديرمه بيلمليدر . تورکيه جمهوريتک تورك دارالفنونی ، البته بويله اوله جق ، طلبه سى ده کندى علم يوردلرينه لايق بولم جقدر .

آقە مەرمە ارغنى بوسف